YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

13 päivänä joulukuuta 2007 *

Asiassa C-408/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesfinanzhof (Saksa) on esittänyt 13.7.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.10.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Landesanstalt für Landwirtschaft

vastaan

Franz Götz,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit U. Lõhmus, J. Klučka, P. Lindh ja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.9.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Landesanstalt für Landwirtschaft, asiamiehinään P. Gorski ja N. Vogl,

– Götz, edustajanaan Steuerberater H. Zaisch,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja C. Blaschke,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään T. Harris, avustajanaan barrister P. Harris,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään D. Triantafyllou,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 19.1.2001 annetulla neuvoston direktiivillä 2001/4/EY (EYVL L 22, s. 17; jäljempänä kuudes direktiivi), 4 artiklan 5 kohdan sekä mainitun direktiivin liitteessä D olevien 7 ja 12 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Landesanstalt für Landwirtschaft (alueellinen maatalousvirasto, jäljempänä Landesanstalt) ja Götz ja joka koskee lehmänmaidon toimitusviitemäärän myyntiä (jäljempänä toimitusviitemäärä) koskevaa laskua, jonka Landesanstalt on laatinut ilmoittamatta arvonlisäveroa erikseen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Kuudennen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. 'Verovelvollisella' tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti harjoittaa missä tahansa jotakin 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa, riippumatta tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa on kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta, mukaan lukien kaivostoiminta, maataloustoiminta ja vapaa ammattitoiminta tai vastaava. Taloudellisena toimintana on pidettävä myös liiketoimintaa, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluonteisessa tulonsaantitarkoituksessa.

– –

5. Valtioita, hallinnollisia alueita, kuntia ja muita julkisoikeudellisia yhteisöjä ei niiden viranomaisen ominaisuudessa harjoittaman toiminnan tai suorittamien liiketoimien osalta ole pidettävä verovelvollisina, vaikka ne tämän toiminnan tai liiketoimien yhteydessä kantaisivatkin maksun, lupamaksun, jäsenmaksun tai korvauksen.

Jos ne harjoittavat tällaista toimintaa tai suorittavat tällaisia liiketoimia, niitä on kuitenkin pidettävä verovelvollisina tämän toiminnan tai liiketoiminnan osalta, jos niiden jättäminen verovelvollisuuden ulkopuolelle johtaisi huomattavaan kilpailun vääristymiseen.

Edellä tarkoitettuja yhteisöjä on joka tapauksessa pidettävä verovelvollisina liitteessä D luetelluista liiketoimista, jos nämä eivät ole merkitykseltään vähäisiä.

Jäsenvaltiot voivat pitää edellä tarkoitettujen yhteisöjen harjoittamaa toimintaa, joka on vapautettu arvonlisäverosta 13 tai 28 artiklan nojalla, sellaisena toimintana, jota nämä harjoittavat viranomaisen ominaisuudessa."

4 Kuudennen direktiivin liitteessä D olevassa 7 kohdassa luetellut liiketoimet ovat "maatalouden interventioelinten liiketoimet, jotka kohdistuvat maataloustuotteisiin ja jotka suoritetaan näiden tuotteiden yhteisen markkinajärjestelmän sääntöjen mukaisesti", ja 12 kohdassa luetellut liiketoimet ovat "henkilöstöruokaloiden, työpaikkamyymälöiden, osuuskuntien ja muiden vastaavien laitosten toiminta".

5 Lopuksi on huomautettava, että pääasian taustalla on maito- ja maitotuotealan lisämaksusta 28.12.1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3950/92 (EYVL L 405, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 11.11.2002 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2028/2002 (EYVL L 313, s. 3; jäljempänä asetus N:o 3950/92).

Kansallinen säännöstö

Yhteisten markkinajärjestelyjen täytäntöönpanosta annettu laki

6 Yhteisten markkinajärjestelyjen täytäntöönpanosta annetun lain (Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen; BGBl. 1995 I, s. 1147) 8 §:n 1 momentissa säädetään, että muun muassa toimitusviitemäärien luovutuksia koskevat yksityiskohtaiset säännöt voidaan määritellä asetuksella.

Lisämaksuasetus

7 Lisämaksuasetukseen (Zusatzabgabenverordnung, BGBl. 2000 I, s. 27; jäljempänä ZAV), joka on annettu 12.1.2000, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan, sisältyvät erityisesti seuraavat säännökset:

"7 § – Luovutusjärjestelmän uudelleenjärjestely

(1) – – toimitusviitemääriä voidaan 2 ja 3 momentin sekä 8 ja 11 §:n mukaisesti luovuttaa maa-alaan sitomattomassa muodossa – –

8 § – Säännelty toimitusviitemäärien vastikkeellinen luovutus

(1) Edellä 7 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettu toimitusviitemäärien luovutus tapahtuu myyntipisteiden kautta 3 momentin ja 9 ja 11 §:n mukaisesti jokaisena vuonna 1.4., 1.7. tai 30.10. paitsi 7 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, 7 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitetussa perimystilanteessa sekä 12 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. – –

(2) Osavaltiot perustavat myyntipisteet. Jokaisen osavaltion osalta täytyy vähintään yhden myyntipisteen olla toimivaltainen; myyntipisteen toiminta voi ulottua monien osavaltioiden alueelle. Yksityisille voidaan asianmukaisen arvioinnin jälkeen antaa lupa myyntipisteen pitämiseen, jos

1) he tai heidän taustallaan olevat elimet ovat edustavia maatalouden ammatti- tai etujärjestöjä ja

2) heidän luotettavuutensa ja sopivuutensa suhteen ei ole epäilyksiä.

– –

(3) Toimitusviitemäärät voidaan luovuttaa ainoastaan liitteestä selville käyvän luovutusalueen sisällä. – –"

Liikevaihtoverolaki

8 Vuoden 1999 liikevaihtoverolain (Umsatzsteuergesetz 1999; BGBl. 1999 I, s. 1270; jäljempänä UStG), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan, 14 §:n 1 momentissa säädetään, että kun "on kyse 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti elinkeinonharjoittajan verollisista tavaroiden luovutuksista tai palvelujen suorituksista, elinkeinonharjoittaja voi laatia – ja sikäli kuin hän suorittaa nämä toimet toiselle elinkeinonharjoittajalle tämän liiketoiminnan yhteydessä, hänen on tämän jälkimmäisen vaatimuksesta laadittava – laskut, joissa veron määrä mainitaan erikseen".

Mainitun lain 2 §:n 3 momentissa varataan julkisoikeudellisille oikeushenkilöille mahdollisuus harjoittaa elinkeinotoimintaa tai ammatillista toimintaa vain tällaiselle toiminnalle ominaisissa yksiköissä tai maa- ja metsätiloilla, jotka kuuluvat tällaisille henkilöille.

Landesanstaltia koskevat oikeussäännöt

9 Landesanstalt, joka toimii Landesanstalt für Ernährungin (alueellinen elintarvikevirasto) seuraajana, on perustettu ZAVin 8 §:n 2 momentin nojalla. Se hallinnoi ainoaa Baijerin osavaltioon perustettua maitokiintiöiden myyntipistettä, joka oli oikeudelliselta muodoltaan mainittuun osavaltioon sidoksissa oleva julkisoikeudellinen yhteisö.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Pääasian asianosaisina ovat baijerilainen maanviljelijä Götz ja Landesanstalt. Lehmänmaidon ylijäämän vähentämiseksi Landesanstalt kokosi yhteen eri tuottajien hakemukset sen selvittämiseksi, ketkä heistä halusivat myydä toimitusviitemääriä ja ketkä halusivat niitä ostaa. Kyseinen menettely perustui asetukseen N:o 3950/92, jolla määrättiin lisämaksu tuottajille, joiden toimittaman maidon määrä ylitti tietyn kynnyksen.

11 Landesanstaltin vuoden 2001 osalta käyttöön ottama järjestelmä oli seuraavanlainen: "tarjoavat" tuottajat tekivät maitokiintiöiden myyntipisteelle tiettyinä ajankohtina kirjallisen tarjouksen toimitusviitemäärän luovuttamisesta ilmoittaen hintansa.

Samoina ajankohtina "ostavat" tuottajat noudattivat vastaavanlaista menettelyä ja jättivät kirjallisen ostotarjouksen tietystä toimitusviitemäärästä haluamaansa hintaan. Maitokiintiöiden myyntipiste vastasi aluksi myyntitarjousten ja ostotarjousten vertailusta ja sellaisen tasapainohinnan määrittämisestä, jolla kummankin osapuolen hinta suurin piirtein kohtasi. Tarvittaessa kaikkia vaatimuksia laskettiin. Toisessa vaiheessa myyntipiste osoitti viisi prosenttia tarjotuista toimitusviitemääristä valtakunnalliseen varastoon, ja sen jälkeen – ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvaamien yksityiskohtaisten menettelytapojen, joista ilmenee muun muassa, että maksut osoitettiin maitokiintiöiden myyntipisteelle itselleen, mukaan – kyseinen myyntipiste jakoi jäljellä olevat toimitusviitemäärät uudelleen ja huolehti niiden maksamisesta.

12 Götz, joka on maidontuottaja ja Baijerissa sijaitsevan maatilan omistaja, tarjoutui ostamaan vuodelta 2001 16 500 kg:n toimitusviitemäärän alle kahden Saksan markan (DEM) kilohintaan. Landesanstalt ilmoitti hänelle 3.4.2001, että hänen ostotarjouksensa oli hyväksytty 1.4.2001 lukien ja että tasapainohinta oli 1,58 DEM kilolta. Myyntipiste kirjoitti Götzille laskun eritteleмättä arvonlisäveroa. Götz, joka oli toiminnastaan UStG:n mukaan verovelvollinen, teki oikaisuvaatimuksen Landesanstaltille ja vaati sellaisen laskun laatimista, jossa arvonlisävero on eritelty. Landesanstalt hylkäsi tämän vaatimuksen 29.8.2001 tekemällään päätöksellä vetoamalla viranomaisen ominaisuuteensa ja rooliinsa pelkkänä välittäjänä.

13 Götz saattoi asian Finanzgericht Münchenin käsiteltäväksi, ja mainittu tuomioistuin hyväksyi hänen vaatimuksensa, koska se katsoi että UStG:n perusteella Landesanstalt oli toiminut elinkeinonharjoittajana omissa nimissään. Landesanstalt valitti Bundesfinanzhofiin, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko osavaltion perustama 'maitokiintiöiden myyntipiste' ('Milchquoten-Verkaufsstelle'), joka vastikkeellisesti luovuttaa toimitusviitemääriä maidontuottajille,

a) [kuudennen direktiivin] 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja [mainitun direktiivin] liitteessä D [olevassa 7 kohdassa] tarkoitettu maatalouden interventioelin, jonka liiketoimet kohdistuvat maataloustuotteisiin ja jonka liiketoimet suoritetaan näiden tuotteiden yhteisen markkinajärjestelyn sääntöjen mukaisesti, tai

b) [kuudennen direktiivin] 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja [mainitun direktiivin] liitteessä D [olevassa 12 kohdassa] tarkoitettu työpaikkamyymälä 'Verkaufsstelle' eli myyntipiste?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi,

a) onko pääasian kaltaisissa olosuhteissa, kun jäsenvaltiossa sekä valtiolliset että myös yksityiset 'maitokiintiöiden myyntipisteet' luovuttavat toimitusviitemääriä vastikkeellisesti, merkityksellisinä maantieteellisinä markkinoina pidettävä jäsenvaltion määrittelemää luovutusaluetta, kun arvioidaan, johtaisiko julkisoikeudellisen laitoksen 'maitokiintiöiden myyntipisteen' jättäminen verovelvollisuuden ulkopuolelle kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuun 'huomattavaan kilpailun vääristymiseen'?

b) onko arvion, johtaisiko valtiollisen 'maitokiintiöiden myyntipisteen' jättäminen verovelvollisuuden ulkopuolelle tällaiseen 'huomattavaan kilpailun vääristymiseen', perustuttava vain (myyntipisteen suorittaman) maa-alaan sitomattoman luovutuksen pääsääntöön vai onko myös huomioitava muut (eli verovelvollisten maanviljelijöiden suorittamien) – maa-alaan sitomattomien – luovutusten lajit, vaikka niissä on kyse vain poikkeustapauksista?"

Ennakkoratkaisukysymysten käsittely

Alustavat toteamukset

14 Aluksi on todettava, että kumpikin Bundesfinanzhofin esittämä kysymys perustuu oletukseen siitä, että toimitusviitemäärien vastikkeellinen luovutustoiminta kuuluu kuudennen direktiivin soveltamisalaan. Sekä esitetyistä kysymyksistä ensimmäinen, joka koskee sitä, että pääasian vastapuoli mahdollisesti on verovelvollinen suoraan lain nojalla kuudennen direktiivin liitteen D nojalla, että esitetyistä kysymyksistä toinen kaksiosainen kysymys, joka koskee sellaisen huomattavan kilpailun vääristymisen määrittämistä, joka on voinut aiheutua siitä, että Landesanstaltin julkisoikeudellisena yhteisönä ei ole oletettu olevan verovelvollinen kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan nojalla, ottavat lähtökohdaksi sen, että maitokiintiöiden myyntipisteiden toiminta, harjoitettiinpa sitä julkisoikeudellisessa yhteisössä tai yksityisoikeudellisessa yksikössä, kuuluu kuudennen direktiivin soveltamisalaan.

15 Vaikka kuudennen direktiivin 4 artiklassa vahvistetaan arvonlisäverolle erittäin laaja soveltamisala, tuossa säännöksessä tarkoitetaan kuitenkin ainoastaan toimintaa, joka

on luonteeltaan taloudellista (ks. vastaavasti asia C-306/94, Régie dauphinoise, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. I-3695, 15 kohta ja asia C-465/03, Kretztechnik, tuomio 26.5.2005, Kok. 2005, s. I-4357, 18 kohta). Tarkemmin sanottuna kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan soveltaminen edellyttää sitä, että kyseisen toiminnan todetaan ensin olevan taloudellista toimintaa (asia C-284/04, T-Mobile Austria ym., tuomio 26.6.2007, Kok. 2007, s. I-5189, 48 kohta).

16 Näin ollen ennen esitettyihin kysymyksiin vastaamista on määritettävä se, onko toimitusviitemäärien vastikkeellinen luovutus todellakin taloudellista toimintaa.

17 Tältä osin on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan taloudellisen toiminnan käsite on luonteeltaan objektiivinen, millä tarkoitetaan sitä, että toimintaa tarkastellaan sellaisenaan sen tarkoituksesta tai tuloksesta riippumatta (asia 235/85, komissio v. Alankomaat, tuomio 26.3.1987, Kok. 1987, s. 1471, 8 kohta ja asia C-223/03, University of Huddersfield, tuomio 21.2.2006, Kok. 2006, s. I-1751, 47 kohta).

18 Kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa taloudellinen toiminta määritellään siten, että sitä on kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta ja erityisesti liiketoiminta, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluonteisessa tulonsaantitarkoituksessa (em. asia Régie dauphinoise, tuomion 15 kohta ja em. asia T-Mobile Austria ym., tuomion 33 kohta). Viimeksi mainittujen perusteiden, jotka koskevat toiminnan jatkuvuutta ja tulojen saamista siitä, on katsottu oikeuskäytännössä koskevan omaisuuden hyödyntämisen lisäksi kaikkien kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen liiketoimien kokonaisuutta. Toiminta katsotaan siis yleensä taloudelliseksi, jos se on jatkuvaluonteista ja jos se suoritetaan liiketoimen tekijän saamaa palkkiota vastaan (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 9 ja 15 kohta).

19 Tältä osin on todettava, että pääasiassa kyseessä oleva toiminta koostuu tiettyä maidon markkinointivuotta koskevien maidontuottajien tarjousten kokoamisesta yhteen, jotta ne maidontuottajat, jotka suunnittelevat tuottavansa vähemmän kuin heihin sovellettava kynnysarvo on, voivat myydä toimitusviitemäärät, joille he eivät usko olevan käyttöä, ja jotta ne maidontuottajat, jotka päinvastoin haluavat ylittää mainitun kynnysarvon, voivat hankkia vastaavat toimitusviitemäärät ja välttyä asetuksella N:o 3950/92 säädetyltä lisämaksulta. Toimintaan kuuluu myös tarjonnan ja kysynnän sovittaminen yhteen määrittämällä tasapainohinta, myytyjen toimitusviitemäärien vastaanottaminen ja niiden jakaminen ostajille sekä kyseisten viitemäärien luovuttamisesta sovittujen rahamäärien vastaanottaminen ja maksaminen. Tästä seuraa, että kyseessä olevaa toimintaa on pidettävä kuudennen direktiivin kannalta sellaisten palveluiden suorituksena, joiden ansiosta maidontuottajien myynti- ja ostotarjoukset kohtaavat, mikä mahdollistaa tasapainohinnan löytämisen. Näin ollen toisin kuin edellä mainitussa asiassa T-Mobile Austria ym. (tuomion 43 kohta) kyseessä ollut toiminta pääasiassa riidan kohteena oleva toiminta ei vaikuta sellaiselta, että se ei luonteensa puolesta lähtökohtaisesti kuuluisi taloudellisille toimijoille.

20 Kun otetaan huomioon ne menettelytavat, joiden rajoissa toimintaa harjoitettiin Saksassa vuonna 2001, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen arvioitava, oliko pääasiassa kyseessä oleva toiminta jatkuvaluonteista ja harjoitettiinko sitä palkkiota vastaan kuten tämän tuomion 18 kohdassa on muistutettu.

21 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarvittaessa myös todettava, harjoittivatko maitokiintiöiden myyntipisteet kyseistä toimintaa saadakseen mainitun palkkion (ks. vastaavasti em. asia Régie dauphinoise, tuomion 15 kohta), ja sen on otettava huomioon se, että palkkion saaminen ei sellaisenaan tee tietystä toiminnasta luonteeltaan taloudellista (ks. vastaavasti em. asia T-Mobile Austria ym., tuomion 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että taloudellista toimintaa koskevat kaksi kriteeriä, eli jatkuvaluonteisuus ja palkkion saaminen vastikkeena

toiminnasta, eivät täyty, pääasiassa kyseessä olevaa toimintaa ei niissä olosuhteissa, joissa sitä harjoitettiin Saksassa vuoden 2001 aikana, ole pidettävä taloudellisena toimintana ja näin ollen se ei kuulu kuudennen direktiivin soveltamisalaan.

23 Siltä varalta, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että edellisessä kohdassa todetut kaksi kriteeriä täyttyvät, mainitun tuomioistuimen esittämiin kahteen ennakkoratkaisukysymykseen on kuitenkin vastattava seuraavasti.

Ensimmäinen kysymys

24 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko maitokiintiöiden myyntipiste kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja mainitun direktiivin liitteessä D olevassa 7 kohdassa tarkoitettu maatalouden interventioelin tai mainitun direktiivin 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja mainitun direktiivin liitteessä D olevassa 12 kohdassa tarkoitettu työpaikkamyymälä.

Maatalouden interventioelimen asema

25 Siitä, onko maitokiintiöiden myyntipiste maatalouden interventioelin, joka suorittaa kuudennen direktiivin liitteessä D olevassa 7 kohdassa tarkoitettuja verollisia liiketoimia, vai ei, on todettava, että tällaisia liiketoimia ovat maatalouden interventioelinten liiketoimet, jotka kohdistuvat maataloustuotteisiin ja jotka suoritetaan näiden tuotteiden yhteisen markkinajärjestelmän sääntöjen mukaisesti, ja että mainitut kolme kriteeriä ovat kumulatiivisia.

26 Vaikka esillä olevassa asiassa ei ole epäilystä siitä, että Landesanstaltin perustama maitokiintiöiden myyntipiste toimii maitoalalla yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen nojalla, on todettava, että sen toiminta ei koske maitoa, vaan toimitusviitemääriä. Kyse ei siis ole kuudennen direktiivin liitteessä D olevassa 7 kohdassa tarkoitetuista maataloustuotteista. Maitokiintiöiden myyntipisteen toiminta-ajatus eroaa lisäksi huomattavasti maatalouden interventioelimen toiminta-ajatuksesta, sillä maatalouden interventioelimen toiminnalle on tyypillistä itse maataloustuotteiden osto ja jälleenmyynti, jota mikä hyvänsä talouden toimija voi harjoittaa, ja tämä toiminta merkitsee muun muassa varastojen muodostamista, kuten asia on muun muassa viljan osalta (asia C-334/01, Glencore Grain Rotterdam, tuomio 26.6.2003, Kok. 2003, s. I-6769). Kuudennen direktiivin liitteen D mukaisen suoraan lakiin perustuvan verovelvollisuuden sisäinen logiikka sulkee direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle siis toiminnan, jossa maitokiintiöitä jaetaan tuottajien kesken, koska tuottajien eri vaatimusten keskitetty käsittely ei ole sitä, että toimija ostaa maataloustuotteita markkinoilta ja myy niitä markkinoilla edelleen.

27 Landesanstaltin hallinnoima maitokiintiöiden myyntipiste ei siis ole maatalouden interventioelin.

Myymälän asema

28 Koska pääasiassa kyseessä olevan myyntipisteen nimessä on sana "Verkaufsstelle", esiin nousee kysymys siitä, onko maitokiintiöiden myyntipiste kuudennen direktiivin liitteessä D olevassa 12 kohdassa tarkoitettu työpaikkamyymälä ("Verkaufsstelle").

29 Tältä osin on todettava, että yhteisön oikeussääntöjä on tulkittava ja sovellettava yhtenäisesti ottaen huomioon kaikilla Euroopan yhteisön virallisilla kielillä laaditut versiot (ks. asia C-449/93, Rockfon, tuomio 7.12.1995, Kok. 1995, s. I-4291, 28 kohta; asia C-296/95, EMU Tabac ym., tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1605, 36 kohta ja asia C-280/04, Jyske Finans, tuomio 8.12.2005, Kok. 2005, s. I-10683, 31 kohta).

30 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jossakin kieliversiossa käytettyä yhteisön säännöksen sanamuotoa ei voida käyttää tämän säännöksen ainoana tulkintaperusteena, eikä sille voida antaa tältä osin etusijaa muihin kieliversioihin nähden. Tällainen lähestymistapa ei vastaisi yhteisön oikeuden yhtenäisen tulkinnan vaatimusta (ks. asia C-149/97, Institute of the Motor Industry, tuomio 12.11.1998, Kok. 1998, s. I-7053, 16 kohta).

31 Yhteisön säädöksen erikielisten versioiden poiketessa toisistaan kyseessä olevaa säännöstä on siis tulkittava sen lainsäädännön yleisen systematiikan ja tavoitteen mukaan, jonka osa säännös on (asia C-437/97, EKW ja Wein & Co., tuomio 9.3.2000, Kok. 2000, s. I-1157, 42 kohta ja asia C-1/02, Borgmann, tuomio 1.4.2004, Kok. 2004, s. I-3219, 25 kohta).

32 Saksan kielen sanan Verkaufsstelle (myyntipiste) kaltaista yleisluonteisuutta ei kuitenkaan ole esimerkiksi kuudennen direktiivin liitteessä D olevan 12 kohdan ranskankielisessä versiossa, jossa käytetään sanaa économat, kuten myös mainitun kohdan englanninkielisessä versiossa (staff shops), espanjankielisessä versiossa

(economatos) tai italiankielisessä versiossa (spacci). Tämän viitteellisen vertailun perusteella voidaan todeta, että liitteessä D olevassa 12 kohdassa tarkoitetulla työpaikkamyymälällä tarkoitetaan sellaisia elimiä, joiden tehtävänä on erilaisten tuotteiden ja tavaroiden myyminen yrityksen tai sen viraston henkilökunnalle, johon nämä työpaikkamyymälät kuuluvat. Pääasiassa kyseessä olevan myyntipisteen toiminta-ajatus ei ole mainitunlainen, koska kyseisen myyntipisteen tehtävänä on toimitusviitemäärien tasaus niiden rajoittamisen näkökulmasta tavalla, joka parhaiten palvelee kunkin tuottajan etua.

33 Asiayhteydestä sekä kuudennen direktiivin tavoitteesta ja systematiikasta ilmenee, että Landesanstaltin hallinnoimaa maitokiintiöiden myyntipistettä ei voida pitää kuudennen direktiivin liitteessä D olevassa 12 kohdassa tarkoitettuna työpaikkamyymälänä.

34 Näin ollen esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että maitokiintiöiden myyntipiste ei ole kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja mainitun direktiivin liitteessä D olevassa 7 kohdassa tarkoitettu maatalouden interventioelin eikä mainitun 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja mainitun direktiivin liitteessä D olevassa 12 kohdassa tarkoitettu työpaikkamyymälä.

Toinen kysymys

35 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, onko jäsenvaltion määrittelemää toimitusviitemäärien luovutusaluetta (jäljempänä luovutusalue) pidettävä merkityksellisinä maantieteellisinä

markkinoina, kun arvioidaan, johtaisiko julkisoikeudellisen yhteisön maitokiintiöiden myyntipisteen jättäminen verovelvollisuuden ulkopuolelle kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuun 'huomattavaan kilpailun vääristymiseen', ja onko arvioinnissa otettava huomioon vain toimitusviitemäärien luovutuksen pääsääntö vai onko huomioitava myös kaikki muut maa-alaan sitomattomien luovutusten lajit.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

36 Landesanstalt katsoo, että kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetut merkitykselliset maantieteelliset markkinat muodostuvat luovutusalueesta, sellaisena kuin jäsenvaltio on sen määritellyt. Se katsoo, että ainoastaan toimitusviitemäärien maa-alaan sitomattoman luovutuksen pääsääntö on otettava huomioon.

37 Götzin mukaan merkitykselliset maantieteelliset markkinat eivät ole pääasiassa kyseessä olevan julkisoikeudellisen yhteisön toimivaltaan kuuluva luovutusalue, vaan koko jäsenvaltion määrittelemien luovutusalueiden muodostama kokonaisuus. Hänen mukaansa toimitusviitemäärien luovutuksen pääsäännön lisäksi on muutoinkin otettava huomioon myös muut maa-alaan sitomattomat luovutustilanteet.

38 Saksan hallitus väittää ensinnäkin, että valtiolliset maitokiintiöiden myyntipisteet eivät kuulu arvonlisäveron piiriin, toiseksi, että merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat jäsenvaltion määrittelemä luovutusalue, ja kolmanneksi, että eri maitokiintiöiden myyntipisteiden välillä ei ole mitään mahdollista kilpailutilannetta.

Mainitun hallituksen ja Landesanstaltin kanta toisen ennakkoratkaisukysymyksen toiseen osaan on sama.

39 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus toteaa, ettei pääasian kaltaisissa olosuhteissa voi olla mitään luovutusalueen maantieteellisen alueen ylittävää kysyntää tai tarjontaa, joka olisi omiaan vaikuttamaan kyseisen alueen sisällä. Kukin luovutusalue muodostaa siten erilliset maantieteelliset markkinat. Kyseinen hallitus ei esitä esitetyn toisen kysymyksen toista osaa koskevia huomautuksia.

40 Lopuksi komissio katsoo, että merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat jäsenvaltion määrittelemä luovutusalue. Se katsoo lisäksi, että huomioitava ei ole ainoastaan maa-alaan sitomattomia toimitusviitemäärän luovutustilanteita, vaan huomioon on otettava kaikki luovutustilanteet, joissa kilpailevien suoritusten ostajilla on mahdollisuus vähentää ostoihin sisältyvä arvonlisävero.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

41 Aluksi on korostettava, että kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa säädetään julkisoikeudellisia yhteisöjä koskevasta poikkeuksesta silloin, kun ne toimivat viranomaisina, ja että kummankin näistä kahdesta edellytyksestä on täytyttävä (ks. vastaavasti asia 107/84, komissio v. Saksa, tuomio 11.7.1985, Kok. 1985, s. 2655 ja em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 20 ja 21 kohta).

42 Tästä seuraa, että arvonlisäveron neutraalisuuden säilyttämiseksi se, onko verovelvollisuuden ulkopuolelle jättäminen omiaan aiheuttamaan "huomattavaa kilpailun vääristymistä", on määritettävä vain silloin, kun julkisoikeudellinen oikeushenkilö käyttää toiminnassaan julkista valtaa.

43 Vaikka oletettaisiin, että Landesanstalt käyttäisi julkista valtaa, on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä asiakirjoista sekä istunnossa esitetyistä huomautuksista ilmenee, että toimitusviitemäärien luovutuksia voivat suorittaa vain myyntipisteet.

44 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä seikoista ilmenee, että siinä tapauksessa, että luovutus on ZAVin 8 §:ssä tarkoitettu säännelty vastikkeellinen luovutus, sen voi suorittaa vain julkinen tai yksityinen maitokiintiöiden myyntipiste. Vaikka ZAVin 8 §:n 2 momentissa säädetään, että yksi maitokiintiöiden myyntipiste voi kattaa useiden osavaltioiden alueen ja päinvastoin, että yhdessä osavaltiossa voi olla useita maitokiintiöiden myyntipisteitä, tämän tarkoituksena on vain ottaa huomioon osavaltioiden pinta-alan ja niiden alueella toimivien maidontuottajien lukumäärän väliset erot. Yksityiset arvonlisäverovelvolliset toimijat eivät kuitenkaan voi suorittaa toimitusviitemäärien luovutusta tietyllä luovutusalueella. ZAVin 8 §:n 3 momentista ilmenee lisäksi, että toimitusviitemääriä voidaan luovuttaa vain luovutusalueen sisällä. Näin ollen kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua kilpailutilannetta ei ole olemassa tietyn luovutusalueen sisäpuolella ja

kyseinen luovutusalue muodostaa siis huomattavan kilpailun vääristymisen olemassaolon määrittämisen kannalta merkitykselliset maantieteelliset markkinat.

45 Muista ZAVin 8 §:n 1 momentissa luetelluista luovutustilanteista, jotka tapahtuvat ilman maitokiintiöiden myyntipisteiden myötävaikutusta, on todettava, että kuten istunnossa on muistutettu, tällaiset luovutukset tapahtuvat hyvin erityisissä olosuhteissa. Siten kyseeseen tulevat muiden muassa perimyksestä, avioliitosta tai maatilan luovutuksesta aiheutuvat luovutukset, jotka eivät vastaa kaupallisia tilanteita, vaan saavat alkunsa oikeudellisesta seikasta, josta toimitusviitemäärien luovutus johtuu vain toissijaisesti. Siten maitokiintiöiden myyntipisteiden ja tuottajien, jotka luovuttavat toimitusviitemäärän ZAVin 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, välinen kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu kilpailu ei ole mahdollista, koska viimeksi mainitut luovutukset ovat niin erityislaatuisia, että on erittäin epätodennäköistä, että maidontuottaja päättäisi täyttää mainitunlaisen luovutuksen edellytykset, esimerkiksi ostamalla maatilan, vain hankkiakseen toimitusviitemääriä muulla tavoin kuin maitokiintiöiden myyntipisteen kautta.

46 Esitettyyn toiseen kysymykseen on siis vastattava, että siitä, että maitokiintiöiden myyntipiste ei ole verovelvollinen kuudennen direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitetusta viranomaisena suorittamastaan toiminnasta tai toimista, ei aiheudu huomattavaa kilpailun vääristymistä siitä syystä, että pääasian kaltaisessa tilanteessa myyntipisteen tarjoamien julkisten palveluiden kanssa kilpailevia palveluita tarjoavia yksityisiä toimijoita ei ole. Koska tämä toteamus pätee kaikkiin kyseisen jäsenvaltion määrittelemällä tietyllä luovutusalueella toimiviin maitokiintiöiden myyntipisteisiin, on todettava, että kyseinen luovutusalue muodostaa merkitykselliset maantieteelliset markkinat, joilla huomattavan kilpailun vääristymisen olemassaolo määritetään.

Oikeudenkäyntikulut

47 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Maitokiintiöiden myyntipiste ei ole jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 19.1.2001 annetulla neuvoston direktiivillä 2001/4/EY, 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja mainitun direktiivin liitteessä D olevassa 7 kohdassa tarkoitettu maatalouden interventioelin eikä mainitun direktiivin 4 artiklan 5 kohdan kolmannessa alakohdassa ja mainitun direktiivin liitteessä D olevassa 12 kohdassa tarkoitettu työpaikkamyymälä.**

2) **Siitä, että maitokiintiöiden myyntipiste ei ole verovelvollinen kuudennen direktiivin 77/388, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2001/4, 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitetusta viranomaisena suorittamastaan toiminnasta tai liiketoimista, ei aiheudu huomattavaa kilpailun vääristymistä siitä syystä, että pääasian kaltaisessa tilanteessa myyntipisteen julkisten palveluiden kanssa kilpailevia palveluita tarjoavia yksityisiä**

toimijoita ei ole. Koska tämä toteamus pätee kaikkiin kyseisen jäsenvaltion määrittelemällä tietyllä toimitusviitemäärien luovutusalueella toimiviin maitokiintiöiden myyntipisteisiin, on todettava, että kyseinen luovutusalue muodostaa merkitykselliset maantieteelliset markkinat, joilla huomattavan kilpailun vääristymisen olemassaolo määritetään.

Allekirjoitukset